Saulovy nástrahy

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
60

1 Samuelova 18

Postřehy pro učitelku

zamiloval si ho jako sebe sama. (1) To proto, že Jónathan a David mají velmi podobnou povahu. V 1 Sam 13,3 Je to Jónatan, kdo jako první zaútočí na Pelištejce – aby si jeho slávu pak připsal jeho otec Saul. Saul žárlil na vlasního syna Jónathana, protože byl statečnější, než on. To samé se pak bude dít i Davidvi, kterého svým způsobem Saul také přijme za syna, ale bude neustále žárlit na jeho slávu. Ve 14. kap. pak Jónathnan nesnese nerozhodnou situaci a nerozhodnost svého otce a zaútočí jako první proti velké přesile, spoléhaje při tomna Boha a s překvapivýchm, rozhodujícím úspěchem. Na vlas stejné rysy má pak Davidův boj s Golijášem.

Saul ho totiž vzal onoho dne k sobě a nedovolil mu… (2) Saul miluje lidi kolem sebe majetnicky. Jeho vztah k Davidovi bude vždy směsí lásky a nenávisti. Saul sice velmi touží po druhých lidech, ale zároveň jim nedovolí být sami sebou. To je jedno z největších úskalí všech našich vztahů – když někoho máme rádi, musíme počítat i s tím, že je jiný, než my, že bude někdy i jednat jinak, než jak jsme si představovali či vysnili. To Saul nemumí.

Jónatan uzavřel s Davidem smlouvu (3) David a Jónathan jsou vzorem pravého přátelství: Spojuje je společná věc, horlivost pro Boží věc, statečnost a vynalézavost. Jak správně komentují rabíni, pravé přátelství se pozná podle toho, že jím člověk ničeho nedosahuje. Pokud je cílem přátelství postup v kariéře, materiální zisk, ve chvíli, kdy je cíle dosaženo, přátelství pomine. Pravé přátelství nemá cíl a tak nepomíjí. Jónathanovi i Davidovi jde o Hospodina. Je to nesobecké přátelství, jednoho u druhého těší jeho úspěchy. Těm dvěma je jedno, kdo porazí Hoapodinovi nepřátele a kdo z toho bude mít slávu – hlavně, že budou poraženi. Pevné, dojemné přátelství Davida a Jónathana ukazuje, že Boha je třeba milovat víc, než bližní. Láska k Bohu je totiž tím nejlepší základem lásky k bližnímu. Láska k Dokonalému umí odpouštět nedokoalým lidem, protože na nich není zcela závislá. Jak říká apoštol Jan: „Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra.“ (21)

Jejich přátelství má podobu smlouvy. Smlouva v Orientě je něčím jiným, než v Evropě, kde smlouvu uzavírají dva rovnocenní partneři. V Orientě (a také všude v Písmu) smlouvu uzavírá vždy uzavírá smlouvu silnější se slabším. Silnější, který by mohl slabšího zničit, který je tudíž nevypočitatelný, „všemocný“ vůči slabšímu, smlouvou sám sebe omezuje. Slibuje slabšímu jasné podmínky, za kterých s ním bude jednat dobře, stát za ním, chránit ho. Slabší pouze přijímá, že bere na vědomí, za jakých podmínek se mu bude dařit dobře, za jakých může čekat trest. Proto Jónatan, královský syn, uzavírá smlouvu s Davidem, obyčejným poddaným.

I přes tento rozdíl je to pořád smlouva, co dělá přátelství. Přátelství funguje, když známe meze. Když respektujeme soukromí druhého, to, že někdy chce být také sám, to, že víme, že o některých věcech se mu nechce mluvit atd. Přátele má člověk tak rád mimo jiné i pro to, že mu jaksi „nedýchají za krk“, že jsou od něj přeci jen trochu vzdáleni, dál, než děti, manželka/manžel, rodiče atd.

Jónatan svlékl plášť, který měl na sobě, a dal jej Davidovi (4) Králové a princové vždy štědře obdarovávají; mohou, protože před tím všem všechno vzali, rozdává se jim tedy celkem snadno. Jónatanův dar znamená jednak něco podobného, jako výměna dresů u sportovců – tedy, vážím si tě stejně, jako sám sebe. Zasloužíš si stejně dobré, jako já. Saul si není jist Bohem, proto si není jist sám sebou, proto se i bojí, aby ho někdo nepřerostl. Jónathan má jistotu v Bohu, proto si je jist i svou odvahou a statečností, nepotřebuje nikomu nic dokazovat. Naopak, po čem nejvíc touží je, aby byl někdo stejně dobrý, jako on. Že jsme v něčem dobří poznáme nejlépe podle toho, když nás těší, že ve stejné věci vynikne i někdo jiný, když nám dělá radost, že můžeme někomu jinému přenechat slávu a uznání.

Zároveň tu ale Jónathan zřejmě prorocky poznává, že za následníka trůnu si Hospodin vybral Davida. Pravý „princ“ je David, proto má nosit i oblečení prince. Takovou velkorysost si člověk může dovolit, když ví, že Bůh si nevybírá lidi za jejich zásluhy, pro jejich schopnosti, ale z pouhé své milosti. Ti, které Bůh vybral k nějakému zvláštnímu úkolu, nejsou lepší, než my – Bůh si je jen vybral. Proto mělo křesťanství vždy respekt pro formální autority, pro „úřad“. Vládcům prokazujeme úctu ne proto, že by to byli nějak výjimeční lidé (většinou jsou to spíše průměrní lidé), ale protože jim Bůh svěřil jejich úřad. Podobně je tomu u duchovních a starších církve, kteří trpí stejnými chybami jako my. Nevzdáváme úctu člověku pro to, co v něm je, ale úřadu, který ustanovil Bůh. Ostatně, každému jakkoliv představenému, ať je to politik, šéf v práci nebo třeba presbyter sboru se lépe pracuje, když ví, že nemusí bojovat o úctu lidí, že nemusí nejdřív něco předvést, aby si jej lidé vážili, ale že má úctu lidí pro svůj úřad už předem. Pak může pracovat klidně, vecně, bez nutnosti se lidem zalíbit nebo jim naopak okatě dávat najevo svou moc. Špatným příkladem je zase Saul: Obětuje, aby mu lidé neutekli z boje, aby se zavděčil (1 Sam 13). A pak zas na lidi uvalí přísný zákaz jíst (1 Sam 14), jen aby jim ukázal, že má tu moc. A tak pořád dokola.

Kamkoli ho Saul poslal, měl úspěch. Proto ho Saul ustanovil velitelem nad bojovníky. (5) Saul potřebuje schopné lidi. Už jen proto, že se tím zalíbí lidem. Ale zároveň, kdokoliv schopný mu může ubrat na jeho slávě. Každý člověk, který touží po moci a slávě, msuí řešit toto neřešitelné dilema: Ničeho nedosáhne bez schopných lidí, zároveň by ho každý z nich mohl nahradit. Proto se v okolí tyranů lidé často střídají. Kdo je jeden den na výsluní přízně, může být druhý den zavržen a většinou i zabit.

A křepčící ženy prozpěvovaly (7) Zpěv žen není jen nějaký okrajový projev. Bojovníci bojují především s myšlenkou na ženy, které nechali doma a musí je ochránit; živí se chtějí vrátit také k nim. Zabít člověka, i ve válce, je hrozná věc. Vracející se bojovníci musí být dost „rozhození“ z toho, co rpávě prováděli. Proto nutně potřebují jednoznačnou podporu svých žen – ano, bylo to třeba. Proto většinu válečných písní v Písmu zpívají ženy – Mirjam, Debora, Chana, až po chvalozpěv Mariin, velmi bojovnou píseň z NZ. Svým způsobem, válku, kterou vedou muži v bitvě tělesně, vedou ženy doma ve své duši. Nesmí propadnout zoufalství nad nejistou situací, ale ani ošklivosti nad muži s rukama od krve. Ano, tak to mělo být, zpívají na konec – a to stojí možná stejné přemáhání, jako boj v bitvě.

V takovém zpěvu žen ovšem dojde „na akorát“, zpěv žen tryská z obav, úlevy po vítězství i hrůzy toho všeho. A pak nejde říci jinak, než že ten statečnější, ten, o koho by se člověk spíše opřel, byl prostě David. Je to zpěv vytržení, extáze, ve které nejde než říci pravdu bez ohledu na následky.

Davidovi přiřkli desetitisíce, a mně jen tisíce. (8) Tisíce ovšem také nejsou zrovna málo. I Saul zaznamenal velký úspěch, na konci bitvy, ve výsledku, se neměl zač stydět. Kdyby mu šlo o věc, je rád za svoje slušné „skóre“ a nevadí mu, že je někdo lepší; jak jsme řekli, kdo si je jistý svou cenou, přeje slávu druhým.

Druhého dne se Saula zmocnil zlý duch (10) Samozřejmě v souvislosti s předchozím dnem, kdy byl zastíněn Davidem. Roztrpčenost má svou příčinu, nevzala se jen tak od nikud. Ale zlý duch je v nepřiměřenosti Saulovy reakce.

Řekl si: „Přibodnu Davida ke stěně.“ Ale David před ním dvakrát uhnul (11) Na tom je patrné Davidovo překvapení a jeho oddanost – David po prvním hodu neuteče, ale zůstává na místě a musí uhnout ještě jednou, protože prostě neví, co se se Saulem děje.

Druhého dne se Saula zmocnil zlý duch (13) Zase dvousečné řešení. Saul sesadí Davida od vznešenosti dvora, odstaví ho „od lizu“. Ale David je zase tím blíž k lidem, kdežto Saul se zavírá ve svém paláci.

Dám ti ji za ženu, budeš-li statečně vést Hospodinovy boje. (17) Saul to plánuje tak, že David v touze po jeho dceři přestane přemýšlet, provede nějakou klukovinu, jak se před

ženami obvykle dělává a přijde o život.

Řekněte Davidovi toto: Král nemá zájem o věno (25) Celý rozhovor je založen na skutečnosti, že ve strém Orientě se žena v podstatě kupovala od jejího otce. Věno přinášel ženich rodině. V rodině pracovali a bojovali muži, ti představovali zajištění – dcery bylo možné alespoň výhodně prodat.

Davidovi se zamlouvalo stát se královým zetěm. (26) David má jednak Saula po celou dobu opravdu rád. Nesmíme také zapomenout, že Saul byl od počátku velmi charismatický, okouzlující člověk. Dále, David je jistě skromný člověk, ale není nijak odříkavý. I to je dobré na Davidovi, že když něco může mít, vezme si to, pokud je to věc dovolená (až do chvíle, než uloupí ženu Urijášovi). Opět se ukazuje, že je důležité vědět, co člověk chce, protože to pak často i dostane.

Osnova výkladu

1. Jónathan Davida miluje, protože jako Jónathanovi, i Davidovi jde o Boží věc a dokáže v ní být statečný. Pravé přátelství si od druhých neslibuje nějaké výhody, ale má druhého prostě rádo. Přátelství pro to, aby člověk něco získal, pomine, když to člověk získá. Nejlepší je přátelství pro to, že se nám líbí, jak správně druhý jená.
2. Saul nechce Davida pustit a zároveň ho za chvíli začne nesnášet. Není správné nutit druhé, aby dělali jen to, co chceme – už proto ne, že takové lidi pak sami přestaneme mít rádi, už na nich nebude nic zajímavého.
3. Jónatan je pravý přítel, dá Davidovi svoje „vybavení“ a tím říká: Jsi stejně dobrý, jako já. A asi i tuší, že David se na krále hodí víc, než on. Kdo je schopný, šikovný, dovede to přiznat i druhým. Cizí sláva na naší slávě nic neubírá.
4. Saul Davida potřebuje, ale pak na něj žárlí. Každý člověk od někoho něco potřebuje, nikdo nemůže žít jen sám za sebe. A když druhé potřebuje, nemůže se tvářit, že ne.
5. V Izraelských bojích museli prokázat stejnou statečnost i ženy. Nesměly doma ztrácet hlavu, musely také umět pochválit ty, kdo se z boje vrátily. To je někdy stejně těžké, ajo boj sám.
6. Saulovi vadí, že Davidovi přiřkli desetitisíce, víc, než jemu. Přitom i tisíce, které m Sual, jsou hodně.
7. Saul si myslí, že když se David zamiluje, bude s pedvádět a udělá nějakou hloupost a umře.
8. David se oženit chce, ale nemusí kvůli tomu dělat vylomeniny, raději opravdu něco dokáže.
9. Předkožky pro děti nějak opsat. Řekněme, dejme tomu, že Saul chtěl, aby David zabil sto Pelištějců – což David stejně musel udělat, protože jen tak dorbovolně obřezat by se asi

nenechali.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 18